

Dato: 18. maj 2015
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Rasmus Nexø Jensen
Sagsnr.: 2015-730-0669
Dok.: 1546836

STRAFFELOVRÅDETS KOMMISSORIUM

om betingede domme og udløsning af straffe fastsat ved betingede domme og reststraffe efter prøveløsladelse

1. Der er behov for at se nærmere på reglerne og praksis for brugen af betingede domme. Betingede domme skal ikke bruges til forhærdede kriminelle. Og begås der ny kriminalitet efter en betinget dom, skal denne i tilstrækkelig omfang indgå ved fastsættelse af straffen for ny kriminalitet.

Der er endvidere behov for at se nærmere på reglerne og praksis for udløsning af reststraf. Det bør herunder overvejes, om gældende regler og praksis indebærer, at reststraffen ikke udløses i alle de tilfælde, hvor det bør være tilfældet.

2. Straffeloven indeholder i kapitel 7 bestemmelser om betingede domme. Det følger af hovedbestemmelsen i straffelovens § 56, stk. 1, at såfremt retten finder det upåkrævet, at fængselsstraf kommer til fuldbyrdelse, bestemmes det i dommen, at fuldbyrdelsen udsættes og bortfalder ved udløbet af prøvetiden. Det følger af § 56, stk. 2, at udsættelse betinges af, at den dømte ikke i prøvetiden begår strafbart forhold, og at den dømte overholder de vilkår, som måtte være fastsat i medfør af straffelovens § 57. Prøvetiden fastsættes af retten og kan i almindelighed ikke overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan der dog fastsættes en prøvetid på indtil 5 år.

Straffelovens § 56 er senest ændret ved lov nr. 152 af 18. februar 2015, som træder i kraft den 1. maj 2015. Lovforslaget (L 50 fremsat den 5. no-

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

vember 2015) er baseret på Straffelovrådets betænkning nr. 1545/2014 om samfundstjeneste mv.

Med lovændringen afskaffes muligheden for at idømme en betinget dom uden straffastsættelse i overensstemmelse med Straffelovrådets forslag herom.

I betænkning nr. 1545/2014 har Straffelovrådet bl.a. også overvejet anvendelsesområdet for betinget dom over for ubetinget dom.

Straffelovrådet overvejede i den forbindelse, om et alternativ til den nuværende praksis, hvor valget mellem ubetinget fængsel og betinget fængsel beror på en samlet afvejning af en række faktorer, kunne være et mere enkelt system, hvor valget mellem ubetinget fængsel og betinget fængsel som udgangspunkt alene afhænger af fængselsstraffens længde og gerningsmandens eventuelle forstraffe.

Straffelovrådet fandt imidlertid, at en ændring til som udgangspunkt alene at lægge vægt på fængselsstraffens længde og gerningsmandens eventuelle forstraffe vil være en så væsentlig ændring i forhold til den nuværende ordning, at den i givet fald kun bør gennemføres på grundlag af en bredere overvejelse af reglerne om betinget dom, end kommissoriet om samfundstjeneste mv. gav grundlag for.

Straffelovrådet foreslog således ikke nogen principielle ændringer af den gældende ordning. Straffelovrådet anbefalede dog en vis tilbageholdenhed med at operere med alt for faste udgangspunkter alene baseret på kriminalitetens art, jf. pkt. 2.2.2 og 2.2.6 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 50 fremsat den 5. november 2014.

Det fremgår endvidere af lovbemærkningerne, at udgangspunktet – som foreslået af Straffelovrådet – bør være, at straffe på op til 1½ års fængsel kan gøres betinget, hvis gerningsmanden ikke tidligere er straffet med betinget eller ubetinget fængsel for ligeartet kriminalitet. Betinget fængsel vil afhængig af de nærmere omstændigheder, herunder kriminalitetens grovhed, ligesom hidtil også kunne anvendes, selv om en gerningsmand én gang tidligere er straffet med betinget fængsel for ligeartet kriminalitet.

Anvendelsen af betinget fængsel bør ifølge lovbemærkningerne afhænge af en samlet vurdering, hvori også indgår gerningsmandens øvrige person-

lige forhold (ud over eventuelle relevante forstraffe) og kriminalitetens grovhed og art.

Der bør eksempelvis være et større rum for at anvende betinget fængsel over for personer under 18 år, herunder et større rum for at anvende betinget fængsel flere gange efter hinanden. Det samme gælder, hvis der i øvrigt foreligger formildende omstændigheder, herunder i tilfælde af for lang sagsbehandlingstid (straffelovens § 82, nr. 13) eller af, at den strafbare handling er begået for lang tid siden (straffelovens § 82, nr. 14).

Omvendt bør der udvises tilbageholdenhed med at anvende betinget fængsel ved mere organiseret kriminalitet, dvs. hvor flere gerningsmænd mere systematisk og planlagt i fællesskab begår kriminalitet. Der bør også udvises tilbageholdenhed med at anvende betinget fængsel for personfarlig kriminalitet i tilfælde, hvor forurettede er påført betydelige fysiske eller psykiske skader. Det samme gælder som udgangspunkt, hvis kriminaliteten er udøvet over for et særligt værgeløst offer.

3. Straffeloven indeholder i kapitel 6 bl.a. bestemmelser om prøveløsladelse.

Efter straffelovens § 38, stk. 1, afgør justitsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, om den dømte skal løslades på prøve, når to tredjedele af straffetiden, dog mindst 2 måneder, er udstået. Prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, forudsætter, at den dømtes forhold ikke gør prøveløsladelsen utilrådelig, at der er sikret den pågældende passende ophold og arbejde eller andet underhold, og at den pågældende erklærer at ville overholde de vilkår, der i medfør af straffelovens § 39, stk. 2, fastsættes for løsladelsen, jf. § 38, stk. 4.

Efter straffelovens § 38, stk. 2, kan løsladelse på prøve ske tidligere, når særlige omstændigheder taler derfor, og den dømte har udstået halvdelen af straffetiden, dog mindst 2 måneder. ”Særlige omstændigheder” kan bl.a. være, hvis der foreligger en særlig gunstig arbejdsmæssig placering, eller hvor prøveløsladelse af hensyn til alvorlig sygdom hos den indsatte eller dennes pårørende ikke findes at burde afvente, at den pågældende har afsonet to tredjedele af straffetiden. Bestemmelsen anvendes desuden bl.a. i forbindelse med prøveløsladelse efter halvdelen af straffetiden af udenlandske strafafsonere, der skal udvises efter løsladelsen.

Herudover indeholder straffelovens § 40 a en særlig bestemmelse om prøveløsladelse efter udståelse af halvdelen af straffetiden, dog mindst 2 måneder (noget for noget-ordningen). Efter straffelovens § 40 a, stk. 1, kan den dømte efter en konkret vurdering prøveløslades, hvis hensynet til retshåndhævelsen ikke skønnes at tale imod det, og den dømte har ydet en særlig indsats for ikke på ny at begå kriminalitet, herunder ved at deltage i behandlingsforløb, uddannelsesforløb, arbejdsstræning eller arbejde i forbindelse med afsoningen (nr. 1), eller hvis den dømtes forhold taler derfor (nr. 2). Bestemmelsen i nr. 1 indebærer, at dømte, der under afsoning af en fængselsstraf gør en særlig indsats for ikke på ny at begå kriminalitet, får mulighed for prøveløsladelse, når halvdelen af straffen er udstået. Bestemmelsen i nr. 2 er møntet på indsatte, hvis forhold samlet set taler for, at det er unødvendigt, at den pågældende afsoner resten af straffen i fængsel, hvis der i stedet fastsættes vilkår om samfundstjeneste, jf. pkt. 1 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 122 fremsat den 17. december 2003.

Efter straffelovens § 39, stk. 1, 1. pkt., skal prøveløsladelse efter § 38, stk. 1 og 2, som fast vilkår betinges af, at den pågældende ikke i prøvetiden begår strafbart forhold. Der kan herudover fastsættes tillægsvilkår i form af tilsyn og særvilkår, jf. straffelovens § 39, stk. 2. Prøvetiden kan ikke overstige 3 år. Hvis den resterende straffetid overstiger 3 år, kan der dog fastsættes en prøvetid på indtil 5 år.

Prøveløsladelse efter § 40 a skal ligeledes som fast vilkår betinges af, at den pågældende ikke i prøvetiden begår strafbart forhold. Tilsvarende kan prøvetiden ikke overstige 3 år, medmindre den resterende straffetid overstiger 3 år. I så fald kan der fastsættes en prøvetid på indtil 5 år, jf. § 40 a, stk. 7, jf. § 39, stk. 1.

Herudover skal prøveløsladelse efter § 40 a som fast vilkår betinges af, at den dømte undergives tilsyn indtil det tidspunkt, hvor der er forløbet to tredjedele af straffetiden. Efter dette tidspunkt kan der fastsættes vilkår om, at den pågældende fortsat undergives tilsyn, jf. § 40 a, stk. 2.

Endvidere kan der fastsættes tillægsvilkår efter reglerne i straffelovens § 57, jf. § 40 a, stk. 3, 2. led, og stk. 4, 2. pkt.

Desuden kan prøveløsladelse efter § 40 a, stk. 1, nr. 1 (særlig indsats), betinges af, at den dømte udfører ulønnet samfundstjeneste, jf. § 40 a, stk. 3, 1. led. Prøveløsladelse efter § 40 a, stk. 1, nr. 2 (den dømtes forhold), skal

som fast vilkår betinges af, at den dømte udfører ulønnet samfundstjeneste, jf. § 40 a, stk. 4, 1. pkt.

4. Hvis en betinget dømt eller prøveløsladt overtræder hovedvilkåret om straffri vandel og begår nyt strafbart forhold i prøvetiden, fastsættes der som udgangspunkt en samlet ubetinget fængselsstraf for det nye forhold og den tidligere pådømte lovovertrædelse efter straffelovens § 61, stk. 2, 1. pkt., og § 40, stk. 1.

Den tidligere gældende regel i straffeloven af 1930 (dagældende § 57) om, at der som udgangspunkt skulle ske sammenlægning af straffene for det nye forhold og en betinget straf (absolut kumulation), blev i 1961 erstattet af det gældende § 61, stk. 2, som giver domstolene mulighed for i den enkelte sag at bestemme, med hvilken vægt hver af lovovertrædelserne skal indgå i strafudmålingen (modereret kumulation). Lovændringen i 1961 byggede bl.a. på en betænkning fra Straffelovskommissionen.

Siden en lovændring i 1973 har § 61, stk. 2, også været gældende for straf-fastsættelsen ved ny kriminalitet i prøvetiden efter en prøveløsladelse. Lovændringen i 1973 byggede bl.a. på en udtalelse fra Straffelovrådet.

Når omstændighederne taler derfor, kan retten idømme en ubetinget straf alene for det nye forhold, eventuelt i forbindelse med en ændring af vilkårene i den betingede dom eller for prøveløsladelsen, afsige en (ny) betinget dom vedrørende begge lovovertrædelser eller afsige en (ny) betinget dom alene for det nye forhold, jf. straffelovens § 61, stk. 2, 3. pkt., og § 40, stk. 1.

Som i andre tilfælde af straffastsættelse er det den ret, der pådømmer sagen, som på baggrund af en konkret og individuel vurdering af omstændighederne i sagen afgør, om den betingede straf eller reststraffen skal udløses. Retten kan i den forbindelse bl.a. lægge vægt på, om der er tale om ligeartet kriminalitet, om der er tale om hurtigt tilbagefald til kriminalitet, og på forholdet mellem på den ene side længden af den betingede straf eller reststraffen og på den anden side straffen for det nye strafbare forhold.

Herudover fremgår det af straffelovens § 81, nr. 1, at det ved straffens fastsættelse i almindelighed skal indgå som skærpende omstændighed, at gerningsmanden tidligere er straffet af betydning for sagen.

I prøveløsladelsestilfælde vil reststraffen jævnligt kunne være længere, end den fastsatte straf typisk er i de betingede domme. I sådanne tilfælde vil domstolene i praksis kunne være mere tilbageholdende med at fastsætte en fællesstraf. Det gælder i særdeleshed, når der er tale om tilbagefald til en anden type kriminalitet, jf. Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Almindelig del, 10. udgave (2013), side 341.

Hvis en betinget dømt overtræder andre vilkår end vilkåret om straffri vandel, kan retten efter straffelovens § 60 tildele den dømte en advarsel, ved kendelse ændre vilkårene og/eller forlænge prøvetiden inden for den i § 56, stk. 2, fastsatte længstetid eller ved dom træffe afgørelse om fuldbyrdelse af den betingede fængselsstraf.

Hvis en prøveløsladt overtræder andre vilkår end vilkåret om straffri vandel, kan justitsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, i medfør af straffelovens § 40, stk. 2, tildele den pågældende en advarsel, ændre vilkårene og/eller forlænge prøvetiden inden for den i § 39 fastsatte længstetid eller under særlige omstændigheder bestemme, at den pågældende skal indsættes til udståelse af reststraffen.

5. Straffelovrådet har ved behandlingen af flere kommissorier beskæftiget sig med spørgsmål om straffastsættelse. Det gælder ikke mindst i betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer, som bl.a. har dannet baggrund for den nuværende lovfæstelse af en række af de almindelige regler i straffelovens kapitel 10 om straffens fastsættelse. Det gælder endvidere Straffelovrådets udtalelse af 30. oktober 2012 om reglerne for strafudmåling ved samtidig pådømmelse af flere kriminelle forhold, hvori Straffelovrådet har beskæftiget sig med spørgsmålet om strafkumulation ved strafudmåling i sammenstødstilfælde (samtidig pådømmelse af flere lovovertrædelser). Det gælder ligeledes ovennævnte betænkning nr. 1545/2014 om samfundstjeneste mv., hvori visse spørgsmål i relation til betingede domme ligeledes blev behandlet, jf. pkt. 2 ovenfor.

Det specifikke spørgsmål om udløsning af straf fastsat ved betingede domme og reststraffe fra prøveløsladelse har derimod ikke været taget op til mere principiel overvejelse siden lovændringerne i henholdsvis 1961 og 1973, der byggede på forslag fra henholdsvis Straffelovkommissionen og Straffelovrådet, jf. pkt. 4 ovenfor.

6. Justitsministeriet skal på denne baggrund anmode Straffelovrådet om nærmere at vurdere anvendelsesområdet for betingede domme, herunder om der kan være behov for at justere dette anvendelsesområde.

Straffelovrådet anmodes herudover om at vurdere, om der er behov for at foretage ændringer af straffelovens regler om udløsning af straf fastsat ved betingede domme og reststraffe fra prøveløsladelse. I den forbindelse bør der ses nærmere på, hvordan en betinget dom eller reststraf fra prøveløsladelse udløses og indgår ved fastsættelse af straffen for et nyt strafbart forhold, herunder om den betingede dom eller reststraffen i tilstrækkelig omfang indgår ved fastsættelse af straffen for ny kriminalitet.

Som led i vurderingen af behovet for at ændre reglerne om udløsning af reststraf anmodes Straffelovrådet om at overveje spørgsmålet om udløsning af reststraf, når en udlænding, der er blevet prøveløsladt efter at have afsonet mindre end to tredjedele af straffen og udvist af landet med indrejseforbud, i prøvetiden overtræder indrejseforbuddet.

I det omfang Straffelovrådet finder, at der er behov for lovændringer, anmodes rådet om at udarbejde et lovudkast.

Straffelovrådet anmodes endvidere om at vurdere, hvilke kapacitetsmæssige og økonomiske konsekvenser der vil være forbundet med at ændre de gældende regler vedrørende betingede domme og udløsning af reststraf.